

การศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

A STUDY OF SUSTAINABLE LEADERSHIP COMPETENCIES OF SCHOOL PRINCIPALS UNDER
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

นางสาวศุภมาส ภาสุระ *

Supamas Phasura

ผศ.ดร.สุกัญญา แชมช้อย **

Asst. Prof. Sukanya Chamchoy, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 120 คน ได้มาจากการดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตปกครองเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Sampling Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 สมรรถนะ ซึ่งเรียงตามค่าเฉลี่ยของระดับสมรรถนะจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) กรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) 2) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) และ 3) การคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ตามลำดับ

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: supamas_k@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail Address: Sukanya.Chae@chula.ac.th

ISSN1905-4491

Abstract

This study was quantitative Research. The purposes of this research were to investigate the level of sustainable leadership competencies of school principals under secondary educational service area office 2. The respondents were school principals under secondary educational service area office 2. The stratified random sampling method was used as a sampling technique. The data were collected using questionnaires of the level of sustainable leadership competencies of school principals under secondary educational service area office 2. Quantitative data were analyzed using frequency, percentage mean and standard deviation

The research findings were as follows: The level of sustainable leadership competencies of school principals under secondary educational service area office 2 was a highest level all sustainable leadership competencies. Competencies was the first Sustainability mindset, Relationship building, and Systems thinking

คำสำคัญ: สมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน / ผู้บริหารสถานศึกษา

KEYWORDS: SUSTAINABLE LEADERSHIP COMPETENCIES / SCHOOL PRINCIPALS

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยทั้งหน่วยงานของรัฐบาล และหน่วยงานเอกชนทางการศึกษา มีความพยายามร่วมมือกันปฏิรูปการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก รัฐบาลกำหนดนโยบายใหม่ ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบใหม่ อาทิเช่น ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ห้องเรียนสะเต็มศึกษา แต่ผลลัพธ์ที่ได้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งที่กระบวนการจัดการศึกษาและการปรับระบบและโครงสร้างของการบริหารการจัดการศึกษา โดยยึดหลักความเป็นเอกภาพในด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการในแต่ละระดับหรือแต่ละท้องถิ่น อีกทั้งยึดหลักการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาทุกด้านไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2), 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553) ส่วนในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษา แต่ยังมีได้เป็นการกระจายอำนาจลงสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง เป็นเพียงการแบ่งย่อยอำนาจหน้าที่เท่านั้น เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่งกว่าทรัพยากรใด ๆ คุณภาพของคนเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ แม้แต่ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติอันจำกัด หากคนเหล่านั้นมีคุณภาพ ประเทศย่อมเจริญก้าวหน้าเช่นเดียวกัน แต่คนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นย่อมขึ้นกับประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ทั้งนี้คุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ มักแปรปรวนไปตามผู้นำของสถานศึกษาเสมอ (รุ่ง แก้วแดง, 2546)

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำของสถานศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถควบคุม พัฒนา และเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้ เพราะผู้นำเป็นผู้กำหนดทิศทางรวมทั้งเป้าหมายขององค์กร ที่มีบทบาทส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษา ช่วยให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งผู้นำต้องมีทั้งสมรรถนะในการบริหารจัดการ การมองภาพอนาคต การคาดการณ์และการวางแผน เพื่อนำพาองค์กรก้าวสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล กล่าวได้ว่า ผู้บริหารต้องมีสมรรถนะภาวะผู้นำที่เป็นองค์ประกอบสำคัญช่วยเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา สมรรถนะภาวะผู้นำที่กำลังได้รับความสนใจจากวงการต่าง ๆ ทั่วโลก นั่นคือ สมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ที่มุ่งนำองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างยั่งยืนและยังคงอยู่เมื่อเวลาผ่านไป แม้เปลี่ยนผู้นำคนใหม่องค์กรยังประสบความสำเร็จดังเดิม (ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์, 2559)

บริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เป็นสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อยู่ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 52 สถานศึกษา จากกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีทรัพยากรจำกัด ปัจจัยที่ส่งเสริมให้สถานศึกษามีคุณภาพ ประกอบด้วยหลายปัจจัย อาทิเช่น ด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน ด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยรอบโรงเรียน ซึ่งแต่ละปัจจัยโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมการเปลี่ยนแปลงได้ แต่มีหนึ่งปัจจัยที่สามารถควบคุม พัฒนา และเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้ นั่นคือ สมรรถนะภาวะผู้นำของสถานศึกษา (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556) โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ 6 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ กลยุทธ์ที่ 2 ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นไทย ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมผู้เรียนในเขตพื้นที่การศึกษาได้เรียนตามศักยภาพของตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจเขตภาคใต้ กลยุทธ์ที่ 4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และกลยุทธ์ที่ 6 ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2, 2555) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาต้องพิจารณาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเร่งด่วน ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีความสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการพัฒนา ซึ่งผู้บริหารต้องมีสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน สร้างการเปลี่ยนแปลงสู่ความสำเร็จในอนาคตอย่างยั่งยืน ดังนั้น สมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนจึงมีความสำคัญในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ Russell Reynolds ได้เสนอ 3 สมรรถนะของภาวะผู้นำแบบยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะที่ 1 กรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) สมรรถนะที่ 2 ระบบการคิด (Systems thinking) และสมรรถนะที่ 3 การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) (Russell Reynolds, 2015) ดังนั้น

เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน ให้สถานศึกษาขับเคลื่อนสอดคล้องกับกลยุทธ์ของเขตพื้นที่การศึกษา และประสบความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่องแม้สถานศึกษาต้องรับผู้บริหารใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนในการบริหารจัดการ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูโรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง ประเภทโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีความสนใจศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กระทรวงศึกษาธิการต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2560 ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 260 คน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของเครจซี่ และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Level) 95 % ได้ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 155 คน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเลือกตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้เขตปกครองเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Sampling Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบสอบถามระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน แบ่งเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดของการวิจัย และจัดทำตารางวิเคราะห์แบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษา แล้วปรับแก้ไขจนได้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามนั้นผ่านเกณฑ์
4. นำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและแก้ไขปรับปรุงภาษาที่ใช้เรียบร้อยแล้ว เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อให้ความเห็นชอบในการนำมาเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์
5. นำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จำนวน 155 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 155 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วนสมบูรณ์ทั้ง 120 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 77 ของแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
- 1.2 ข้อมูลระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 วิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ร้อยละ 56.67 ด้านอายุ พบว่าอยู่ในช่วงอายุมากกว่า 51 – 60 ปี ร้อยละ 48.33 ด้านระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 60 ประสบการณ์การทำงานเป็นผู้บริหาร อยู่ในช่วงมีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 53.33 และอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ร้อยละ 51.67

ตอนที่ 2 ผลการศึกษารายด้านของระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 สมรรถนะ ได้แก่ 1) กรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) 2) การคิดเชิงระบบ (Systems thinking) และ 3) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ โดยการนำเสนอค่าสถิติพื้นฐานของการตอบข้อคำถาม ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) ผลการวิจัยมีรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

สมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน	ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำ แบบ ยั่งยืน		แปลผล
	$\bar{x}$	SD	
1. กรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset)	4.80	0.46	มากที่สุด
2. การคิดเชิงระบบ (Systems thinking)	4.70	0.50	มากที่สุด
3. การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building)	4.75	0.51	มากที่สุด

จากตาราง 1 ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 พบว่าระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนทุกสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยของระดับสมรรถนะจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, SD = 0.46) สมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) ($\bar{x} = 4.75$, SD = 0.51) และสมรรถนะการคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ($\bar{x} = 4.70$, SD = 0.50) ตามลำดับ

ตาราง 2 ระดับสมรรถนะกรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ข้อ	สมรรถนะกรอบความคิดอย่างยั่งยืน	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	การรักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษาและผลักดันผู้อื่นปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ	4.88	0.33	มากที่สุด
2	การประชุมปรึกษากรรมการสถานศึกษาทุกครั้ง เพื่อร่วมพิจารณาผลประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดกับนักเรียนและสถานศึกษา	4.68	0.65	มากที่สุด
3	การประชุมวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลตามเป้าหมายระยะยาว	4.63	0.55	มากที่สุด
4	การไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนตัดสินใจ	4.91	0.29	มากที่สุด
5	ความสามารถจัดระบบตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานโรงเรียน	4.80	0.48	มากที่สุด
6	การมาปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา ทำงานเต็มศักยภาพของตน	4.91	0.29	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ด้านสมรรถนะกรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบรายด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 4.91-4.63 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนตัดสินใจ และการมาปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา ทำงานเต็มศักยภาพของตน ($\bar{x} = 4.91$, $SD = 0.29$) และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การประชุมวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลตามเป้าหมายระยะยาว ($\bar{x} = 4.63$, $SD = 0.55$)

ตาราง 3 ระดับสมรรถนะการคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ข้อ	สมรรถนะการคิดเชิงระบบ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	การให้ความสำคัญกับความสำเร็จภาพรวมของโรงเรียนเป็นลำดับแรก	4.86	0.35	มากที่สุด
2	ความสามารถวิเคราะห์ถึงประเด็นรายด้านได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน	4.63	0.55	มากที่สุด
3	ความสามารถอธิบายถึงภาพรวมที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของบุคลากรได้	4.70	0.46	มากที่สุด
4	ความสามารถออกแบบกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามเหตุการณ์ และตามบริบทของสถานศึกษา	4.55	0.61	มากที่สุด
5	ความสามารถควบคุมคุณภาพของผลลัพธ์ได้จากการมองปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลที่เป็นปัจจัยให้เกิดผลลัพธ์ทางการศึกษา	4.60	0.56	มากที่สุด
6	การวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามวงจรระบบคุณภาพ (PDCA)	4.87	0.34	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบสมรรถนะการคิดเชิงระบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 4.87 - 4.55 รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามวงจรระบบคุณภาพ (PDCA) ($\bar{x} = 4.87$, $SD = 0.34$) และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการออกแบบกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามเหตุการณ์ และตามบริบทของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.55$, $SD = 0.61$)

ตาราง 4 คาสถิตบรรยายรายด้านของระดับสมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2

ข้อ	สมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1	การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมและร่วมวางแผนการปฏิบัติงาน	4.63	0.74	มากที่สุด
2	การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่บุคลากรในสถานศึกษา	4.81	0.40	มากที่สุด
3	ความสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษา ชุมชน ครูและนักเรียน	4.76	0.55	มากที่สุด
4	การเลื่อนขั้นเงินเดือนของบุคลากรในสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผลงานที่ได้ปฏิบัติเพื่อส่วนรวม	4.83	0.37	มากที่สุด
5	การส่งเสริมการอบรมและพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.88	0.33	มากที่สุด
6	การจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรทำหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถ และ	4.66	0.54	มากที่สุด
7	การกำกับ ติดตาม นิเทศบุคลากรในรูปแบบที่หลากหลาย	4.66	0.48	มากที่สุด
8	การประชุมบุคลากรทุกคนเป็นประจำเพื่อระดมความคิด ส่งเสริมการประเมินเพื่อพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน	4.78	0.49	มากที่สุด

จากตาราง 4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) พบว่า ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 4.88-4.63 รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมการอบรมและพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{x} = 4.88$, $SD = 0.33$) และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมและร่วมวางแผนการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.63$, $SD = 0.74$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 อภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 สมรรถนะ ซึ่งเรียงตามค่าเฉลี่ยของระดับสมรรถนะจากมากไปหาน้อย ประกอบด้วย 1) กรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) 2) การสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) และ 3) การคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ตามลำดับ

ระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะกรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เป็นผู้บริหารที่มีการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนทุกครั้งก่อนตัดสินใจ และการมาปฏิบัติหน้าที่ตรงต่อเวลา ทำงานเต็มศักยภาพของตน ซึ่งจะเห็นได้จากการประชุมผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประธานในการประชุมประจำเดือน และการจัดประชุมคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาโดยคณะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน เพื่อชี้แจง

แนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายทางการศึกษา และระดมความคิดในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งลงบันทึกเวลาปฏิบัติงานทุกวันราชการ เพื่อเป็นข้อมูลหลักฐานในการปฏิบัติงานของทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหนึ่งในข้อมูลประเด็นพิจารณาเลื่อนขั้นตำแหน่งให้กับบุคลากรทุกสิ้นปีการศึกษา เพื่อให้มีความยุติธรรมและเป็นขวัญกำลังใจแก่บุคลากรผู้ปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทเต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Russell Reynolds (2015) ที่ได้กล่าวว่า ผู้นำที่มีสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนจะต้องมีกรอบความคิดอย่างยั่งยืนที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของสถานศึกษามากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน รักษาผลประโยชน์ของสถานศึกษาและผลักดันผู้อื่นปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ รู้จักประชุมวางแผนโดยมุ่งเน้นให้เกิดผลตามเป้าหมายระยะยาว จัดระบบตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงาน มีความซื่อสัตย์สุจริต และกล้าตัดสินใจ

ด้านสมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์ (Relationship building) จากผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีสมรรถนะการสร้างความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรองลงมาจากกรอบความคิดอย่างยั่งยืน (Sustainability mindset) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 มีการสร้างสัมพันธ์ มีการจัดสรรอัตรากำลังบุคลากรทำหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถอย่างแท้จริง ครูผู้สอนจบการศึกษาตรงตามรายวิชาที่ได้สอน พร้อมสนับสนุนการสร้างสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานทางการศึกษา ชุมชน ครูและนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมช่วยเหลือดูแลนักเรียน เยี่ยมบ้านนักเรียน และการทำ PLC ร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ในกลยุทธ์ที่ 4 ที่กล่าวไว้ว่า ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2, 2555) โดยการส่งเสริมการอบรมและพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอตามนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดให้ครูและบุคลากรได้เลือกลงทะเบียนหลักสูตรอบรมครูทุกภาคเรียนอย่างสม่ำเสมอตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

และด้านสมรรถนะการคิดเชิงระบบ (Systems thinking) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกันกับทั้ง 3 สมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดใน 3 สมรรถนะ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 มีการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ตามวงจรระบบคุณภาพ (PDCA) ให้ความสำคัญกับความสำเร็จภาพรวมของโรงเรียนเป็นลำดับแรก และออกแบบกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมตามเหตุการณ์ และตามบริบทของสถานศึกษา พร้อมทั้งอธิบายถึงภาพรวมที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของบุคลากรได้ ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ในกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2, 2555) จัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา (SAR) เพื่อส่งข้อมูลรายงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 และเผยแพร่ข้อมูลรายงานต่อสาธารณะ พร้อมทั้งเตรียมการประเมินประกันคุณภาพภายใน มาตรฐานใหม่ 2560 และแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษารอบ 4 (พ.ศ.2559-2563) ที่มุ่งคุณภาพ ใช้ตัวชี้วัดประเมินภายในไม่เน้นเอกสาร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัย พบว่าระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 ควรนำผลการวิจัยระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนไปใช้ในการพิจารณาการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจในการดำเนินการจัดรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนที่เหมาะสมกับระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

1.2 จากผลการวิจัยผู้บริหารสถานศึกษา ควรคำนึงถึงระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนเพื่อประเมินตนเอง ในการใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักที่จำเป็นในการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัย พบว่าระดับสมรรถนะสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกสมรรถนะอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นการศึกษาในระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน ควรศึกษาระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืน โดยการเก็บข้อมูลเป็นช่วงระยะเวลาก่อนเข้ารับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา และระหว่างดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้วย เนื่องจากในแต่ละช่วงเวลามีความแตกต่างกันในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้บริหาร อาจทำให้ได้ข้อมูลในการพัฒนารูปแบบสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการในแต่ละช่วงเวลา

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในระดับสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2 เพื่อให้ถึงทราบแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะภาวะผู้นำแบบยั่งยืนต่อไป จึงควรมีการวิจัยเพิ่มเติมถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับระดับสมรรถนะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. (2555). *แผนกลยุทธ์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2*. สืบค้นจาก

<https://plannbr.files.wordpress.com/2012/10/e0b881e0b8a5e0b8a2e0b8b8e0b897e0b898e0b98c-e0b8aae0b89ee0b8a1-2.pdf>.

ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์. (2559). *จริยธรรมของผู้นำ ปัจจัยสำคัญสู่ความยั่งยืน*. สืบค้นจาก

<https://mgonline.com/greeninnovation/detail/9590000022754>.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). *โรงเรียนนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ภาษาอังกฤษ

Russell, (2015). *Sustainable leadership: Talent requirements for sustainable enterprises*. (pp. 173-187). London:Paul Chapman Publishing.